CHET TILI O'QITISHDA OTA ONALAR VA O'QITUVCHILARNING ROLI

Xamrakulova Farangiz

Ingliz tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasi o'qituvchisi

Samarqand davlat chet tillar instituti

Annotatsiya: Chet tilini yosh bolalarga o'rgatishdagi metodlar va ularni qo'llashda samarali natija beradigan metodlar to'g'risida fikr yuritiladi. Til o'rganish jarayonida nafaqat o'qituvchi pedagoglar, balki har bir o'rganuvchi uchun ushbu jarayonda har bir ota-onaning ham roli beqiyosligi haqida fikr yuritilib, nazariy hamda amaliy jihatdan yondashilgan holda maqolada mulohazalar yuritilgan.

Kalit so'zlar: Chet tili, o'quvchi, o'qituvchi, metodika, salohiyat, nutq, artikulyatsiya, suhbat, rivojlanish.

Аннотация: Рассмотрены методы обучения иностранному языку детей раннего возраста и методы, дающие эффективные результаты при их применении. В процессе изучения языка не только учителя и педагоги, но и родители играют несравненную роль в этом процессе для каждого учащегося.

Ключевые слова: Иностранный язык, ученик, преподаватель, методика, потенциал, речь, артикуляция, разговор, развитие.

Abstract: The methods of teaching a foreign language to young children and the methods that give effective results in their application are considered. In the process of language learning, not only teachers and pedagogues, but also parents have an incomparable role in this process for each learner.

Key words: Foreign language, student, teacher, methodology, potential, speech, articulation, conversation, development.

Yosh o'quvchilarga yordam beradigan va qo'llab-quvvatlaydigan o'qitish usullarini tahlil qilishdan oldin ingliz tilini chet tili sifatida o'rganishdagi qiyinchiliklarga asosiy e'tibor qaratish lozimligi umumiy tilni o'rganish jarayonidir. Zero, bir umrlik tajribaga ega bo'lgan o'qituvchilar tomonidan juda qiziqarli natijalar aniqlanib, boshlang'ich sinf o'qituvchisi sifatida til o'qitishda uning tadqiqotlari va amaliyoti shuni ko'rsatadiki ona tilini o'rganish va chet tilini o'rganish o'rtasida bog'liqlik mavjud. Zotan, har bir chet tilini o'rganayotgan inson avvalo o'z tilini mukammal bilishi lozim.

Binobarin, yosh bolalar o'zlarining birinchi tillarini bunday tez va malakali o'rganishlari kerak. Bu shuni anglatadiki, agar jarayonni yaxshiroq tushunish mumkin bo'lsa, tajribalarni loyihalash mumkin bo'lishi kerak bu orqali bolalar ikkinchi tilni xuddi birinchi tilni o'rganganidek o'rganadilar. Tushuntirishni "ijtimoiy va kognitiv rivojlanish salohiyati" da ko'rish mumkin [4,213]. Bolalarning dastlabki yillarida o'zaro ta'sir natijasida bolalarning salohiyati kengayadi boshqalar bilan, asosan, ota-onalar bilan, intensiv va bolalar tilni tajriba sifatida baholashi, bu muloqot dastlab bolalarning og'zaki bo'lmagan reaktsiyalariga asoslanadi (masalan, imo-ishoralar, yuz ifoda, harakatlar va vokalizatsiya) va keyinroq birinchi og'zaki javoblar taqdim etiladi. Biroq, og'zaki muloqot bosqichi uzoq tajriba orttirish jarayonidan oldin bo'ladi. Chet tilini o'rganishda shunga o'xshash qadamlar bo'lishi kerak va ona tilini o'zlashtirish kabilar

bunga ergashdi. Shuning uchun, imo-ishora, yuz ifodasi va foydalanish orqali muloqotni qo'llab-quvvatlash muhim harakatdir, chunki bu bolalarga eshitgan narsalarining ma'nosi haqida maslahatlar beradi va shuning uchun ularni o'ziga tortadi. Bolalar va ularning ota-onalari yordam beradigan strategiyalarni ishlab chiqishlari mumkinligi aniqlandi bolalar birinchi tilni egallaydilar va ko'pincha chet tilini o'rganishda bir xil strategiyalar qo'llaniladi.

Tilni egallashning birinchi bosqichi taqliddir. Taqlid boshqalar tomonidan qo'llaniladigan yagona so'zlarga taqlid qilish orqali nutq hosil qilish. Qachon so'zlar ma'nosi ilova qilinadi, bolalar ularni tez-tez ishlata boshlaydilar va ularni amaliyot nuqtai nazaridan takrorlaydilar. Ikkinchi bosqich - bu takrorlash, "bolalar ota-onalarning sharhiga javob berishadi javobni shakllantirishdan oldin aytilganlarni takrorlash" [4,224]. Bu bolalarga gaplarning tuzilishini bilishga yordam beradi. Ta'lim strategiyasining keyingi bosqichi formulali nutq deb ataladi. Ushbu bosqichga erishilgan bolalar ma'lum kundalik hayotga bog'liq bo'lgan qisqa iboralarni o'rganganda va doimiy ravishda ishlatganda vaziyatlarga mos tushadi. Ikkinchi tilni o'rganayotgan yosh bolalar bo'yicha so'nggi tadqiqotlar shuni tasdiqladiki, taqlid, takrorlash va formulali nutq qo'llaniladigan birinchi strategiyalardir. Dalillarni umumlashtirishda ikkinchi tilni o'rganish [2, 56], nafaqat bolalar uchun, balki bunday foydalanishga ahamiyat beradi ikkinchi tilni o'rganishdagi birinchi qadamlar, lekin ularning davom etishi uchun muhim omil hisoblanadi. Ta'lim strategiyasining yakuniy bosqichi "olish" ga asoslangan korporatsiyadir kattalar tomonidan ishlatiladigan so'z yoki qisqa iborani takrorlash va uni qandaydir ketma-ketlikda qo'yish shakli allaqachon o'rnatilgan elementlar bilan mos tushadi". Bu tamoyillar tildan foydalanishni tan olishga olib keladi. Bolalarning tilni o'rganishdagi rivojlanishi asosan ularga bog'liq ularni intuitiv ravishda o'rgatadigan va ularga muhim ma'lumotlarni taqdim etadigan ota-onalarning ham roli bor. Qachon bolalariga birinchi tilni o'rgatishda ular qo'llanilishi kerak bo'lgan bir nechta strategiyalardan foydalanishsa shunda chet tilida bir xil ta'sirga erishish uchun o'qituvchilar tomonidan bajarilgan metodlar samarali hisoblanadi [1, 38]. Bu erda o'qituvchilar tomonidan qabul qilinishi mumkin bo'lgan ota-onalar tomonidan qo'llaniladigan asosiy intuitiv strategiyalar ro'yxati keltirilgan chet tilini rivojlantirishga ko'maklashish bolalar ishtirok etadigan aniq vaziyatlarda tilni o'rgatishni taqozo etadi:

- alohida bolaga qaratilgan baland ovoz bilan sekin nutq
- aniq artikulyatsiya, ko'pincha bir so'zning takrorlanishi va ularning sodda, yaxshi shakllanganligi;
- so‘zlashuv nutqi
- yakka so'zlardan ularning birikmasi orqali formulali iboralargacha
- ob'ekt yoki harakatga noto'g'ri nom berilganda, tezda mos keladigan nom, takrorlashni kiriting va referenni ko'rsatish uchun ob'ektni ko'rsatish bolalarga tinglashlari va javoblarini tayyorlashlari uchun vaqt berish (ular g'oyani bajarishlariga imkon bering)
- telegraf so'z birikmalaridan foydalanish
- bolalarning noto'g'ri shakllangan nutqini qayta shakllantirish bilan javob berish bolalarga yordam beradi noto'g'ri shakllangan tuzilma haqida o'ylashga undaydi
- bolalarni suhbatga jalb qilish

Tilni o'rganish jarayoni yosh o'quvchilarning qobiliyatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi chet tilini egallash taqdim etilganidek, onani o'rganish strategiyasi chet tilini o'rganish uchun tilni qabul qilish mumkin. Birinchi navbatda, ishtirok etganlar bolalarning ta'lim jarayoni ularning ota-onalari, keyin esa ularning o'qituvchilari. Shuning uchun o'quvchilarning chet tilini rivojlantirish uchun o'qituvchilar va ota-onalar odatda yoshlarni targ'ib qilish uchun intuitiv ravishda foydalanadigan ataylab strategiyalardan foydalanishlari kerak. Ushbu strategiyalarni

qo'llash va ishlab chiqish motivatsiya o'quvchilarga chet tilini o'zlashtirish bilan bog'liq muammolarni yengishga yordam beradi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Jalolov J.J., Makhkamova G.T., Ashurov Sh.S. English Language Teaching methodology-T.: 2015.
2. Harmer, James. *The Practice of English Language Teaching*. Harlow: Longman, 2001
3. Krashen, Stephen, D. *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Pergamon Press Inc., 1981
4. Tough, Joan. "Young children learning languages." *Teaching English to Children from Practice to Principle*. Ed. Christopher Brumfit, Joyne Moon and Ray Tongue. London: Nelson, 1984. 213-227.
5. Салиева, З. И. (2020). Система непрерывного образования как основа обучения английскому языку. *Вопросы науки и образования*, (5 (89)), 21-29.
6. Эргашева, З. А. (2023). КАУЗАЛЛИК ВА СУБЪЕКТИВЛИК МУНОСАБАТЛАРИНИНГ ВОҚЕЛАНИШИ. *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, *6*(1).
7. Сирожиддинова, Ш. (2022). THE DIFFERENCES AND CALAMITIES OF INSTRUCTING LEGAL ENGLISH IN EFL CLASSES THROUGH CONTENT–BASED INSTRUCTION. *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, *5*(1).
8. Nasrullaeva, N. (2016). THE CONCEPTS "MAN" AND "WOMAN" IN THE ENGLISH PHRASEOLOGY. *Scientific enquiry in the contemporary world: theoretical basics and innovative approach*, *74*.
9. Nasrullaeva, N. Z. (2019). Philosophy, Philology and Arts. *Copyright:© 2019 AURIS Media Verlag GmbH Düsseldorf-Germany Internet*.
10. Anorqulov, S. I. (2020). TOPONYMS AS CULTURALLY SIGNIFICANT LANGUAGE UNITS. *Theoretical & Applied Science*, (9), 442-447.